

KEMIÖNSAAREN DRAGSFJÄRDIN KIRKONKYLÄN ASEMAKAAVAN MUUTOSALUEEN LUONTOARVOJEN PERUSSELVITYS 2023–2024

Pensaskerttu pesii alueella

Sisältö

1.	Johdanto.....	3
2.	Tutkimusalue.....	3
3.	Aineisto ja menetelmät.....	3
4.	Tulokset	4
4.1	Alueen kasvillisuus ja luontotyypit.....	4
4.2	Liito-oravaselvitys.....	15
4.2.1	Johdanto	15
4.2.2	Aineisto ja menetelmät	15
4.2.3	Tulokset	16
4.3.	Pesimälinnustoseselvitys	16
4.3.1	Tulokset	16
4.4.	Viitasammakkoselvitys	18
4.4.1	Viitasammakko ja lajin ekologian yleispiirteet	18
4.4.2	Lajin uhanalaisuus.....	19
4.4.3	Aineisto ja käytetty menetelmä.....	19
4.4.4	Tulokset	19
5.	Yhteenveto	20
6.	Lähteet ja kirjallisuus.....	21
7.	Liitteet.....	22

1. Johdanto

Kemiönsaaren kunta/Heli Vauhkonen tilasi heinäkuussa 2023 Suomen Luontotieto Oy:ltä Dragsfjärdin kirkonkylän asemakaavan muutosalueeseen liittyvän luontoarvojen perusselvityksen. Selvitys liittyy hankkeen ympäristövaikutusten taustaselvityksiin. Tehtävän yhteyshenkilönä on tilaajan puolella toiminut kaavoitusarkkitehti Heli Vauhkonen ja Suomen Luontotieto Oy:ssä Jyrki Matikainen.

2. Tutkimusalue

Suunniteltu asemakaavan muutosalue sijoittuu Dragsfjärdin kirkonkylän alueelle. Nyt selvityksen kohteena olevat alueet sijaitsevat joko jo rakennettujen tonttien välissä tai ne rajautuvat asutukseen. Rakentamattomat alueet ovat valtaosin virkistyskäytössä ja niitä hoidetaan joko puistometsinä tai talousmetsinä. Tutkituilla alueilla risteilee polkuja ja alueella on myös uimaranta. Alueen kasvillisuudessa näkyy voimakas kulttuurivaikutus. Alueeseen kuuluu myös nurmena hoidettu entinen peltoalue.

Kasvimaantieteellisesti alue kuuluu hemiboreaaliseen vyöhykkeeseen, jota myös tammi-vyöhykkeeksi kutsutaan. Tälle alueelle ovat tyypillisiä jalopuu- ja pähkinälehdot sekä runsaslajiset niityt. Tutkimusalueella ei jalopuu- tai pähkinälehtoja kuitenkaan esiinny.

3. Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueelta (karttaliite 1) selvitettiin Luonnonsuojelulain tarkoittamat suojeltavat luontotyypit (Luonnonsuojelulaki 2023/7/64§), Metsälain tarkoittamat erityisen tärkeät elinympäristöt (1996/1093, 10§) ja Vesilain (Vesilaki 587/2011) suojelamat pienvesikohteet, kuten lähteet ja purot. Selvitys sisälsi myös uhanalaisia tai silmälläpidettäviä luontotyyppejä (Kontula ym. 2018) koskevan tarkastelun. Alueelta tehtiin myös pesimälinnustoselvitys, liito-oravaselvitys ja viitasammakkoselvitys. Inventointi toteutettiin Luonnonsuojelulain luontotyyppien inventointiohjeen (Pääkkönen 2000) mukaisesti.

Ennen maastoinventointia selvitettiin, onko alueelta olemassa aiemmin julkaistua luontotietoa. Osa alueesta on tutkittu aiemman kaavatyön yhteydessä (Faunatica 2011), mutta koko aluetta ei liene aiemmin tutkittu systemaattisesti. Laji.fi sivustolla on alueelta julkaistu hajanaista luontotietoa mm. perhosista, linnuista ja liito-oravasta. Aluetta on saatettu inventoida myös laajempien selvitysten yhteydessä (mm. perinnemaisemaselvitys). Metsäkeskuksen avoimessa tietokannassa ei alueelta ole rajattu Metsälain 10 § mukaisia erityisen arvokkaita elinympäristöjä.

Maastoselvitykset aloitettiin luontotyyppi- ja kasvillisuusselvityksellä elokuussa 2023. Kasvillisuusselvitystä täydennettiin lehtokohteiden osalta keväällä 2024. Alueelle tehtiin liito-oravaselvitys huhtikuussa 2024, viitasammakkoselvitys huhtikuun lopussa-toukokuun alussa 2024 ja pesimälinnustoselvitys touko-kesäkuussa 2024. Selvityksen maastotöistä vastasi ja raportin kirjoitti FM, biologi Jyrki Matikainen Suomen Luontotieto Oy:stä. Maastotöissä avusti Heidi Alho. Raportin taittoi Eija Rauhala. Selvityksessä käytetyn karttamateriaalin luovutti tilaaja käyttöömmme.

4. Tulokset

4.1 Alueen kasvillisuus ja luontotyytit

Lohko 1. Trollkull

Lohko käsittää alueen länsireunassa sijaitsevan ja talousmetsänä hoidetun metsäkuvion. Alue rajautuu rannanpuolella asutukseen ja länsipuolella laajaan taimettuvaan hakkuuaukeaan. Puusto on keski-ikäistä ja itäisellä rinnealueella kuusivaltaista (*Picea abies*). Mäen lakialueella puusto on kuitenkin mäntyvaltaista (*Pinus sylvestris*). Metsätyyppi on koko alueella mustikka-tyypin tuoretta kangasta, jossa aluskasvillisuuden valtalajisto koostuu mustikasta (*Vaccinium myrtillus*), puolukasta (*Vaccinium vitis-idaea*), sananjalasta (*Pteridium aquilinum*), metsälauhasta (*Deschampsia flexuosa*) ja paikoin myös metsäkastikasta (*Calamagrostis arundinacea*). Mäkeen johtavan tien reunassa kasvoi yksittäisiä kivikkoalvejuuria (*Dryopteris filix-mas*). Pensaskerroksessa esiintyy hieman runsaammin pihlajaa (*Sorbus aucuparia*). Lahopuuta on alueella niukasti ja tuulenkaadot on korjattu pois alueelta. Talousmetsänä hoidetun mäkialueen luontoarvot ovat niukat.

Lohko 1. Trollkul. Hoidettua talousmetsää

Lohko 2.

Lohkon alueella on hiekkaranta ja kulttuurivaikutteista umpeutuvaa ketoa sekä pensoittunutta tienreunustaa. Hiekkarannan alue on järviruokokasvustoja lukuun ottamatta lähes kasvitonta. Aivan hiekkarannan pohjoisreunassa kasvoi yksittäinen ketomaruuna (*Artemisia campestris*). Hiekkarannan ja tien väliin jää hiekkapohjainen, noin parin aarin kokoinen ketolaikku. Alueella kasvaa melko runsaasti ketolajistoa, mutta vaateliaampaa lajistoa ei alueelta löytynyt. Ketolajeista alueella esiintyy hopeahanhikkia (*Potentilla argentea*), ahdekaunokkia (*Centaurea jacea*), ketokaunokkia (*Centaurea scabiosa*), kissankelloa (*Campanula rotundifolia*), ahomansikkaa (*Fragaria vesca*), siankärsämöä (*Achillea millefolium*), huopakeltanoa (*Pilosella officinarum*), purtojuurta (*Succisa pratensis*), hietakastikkaa (*Calamagrostis epigejos*), lampaannataa (*Festuca ovina*) ja jänönsaraa (*Carex ovalis*). Sisämaanpuoleiselta reunaltaan

kohde on selkeästi rehevöitynyt. Kedon reunamilla kasvaa muutamia katajia (*Juniperus communis*) ja aluetta ympäröi tiheä pihlajista ja tuomista (*Prunus padus*) muodostunut pensaikko. Alueen länsipuolella on piha-alueella sijaitseva reheväkasvuinen lampi.

Lohkon 2 hiekkarantaa

Lohkon 2 rehevöitynyttä ketoa

Lohko 3

Lohko 3 käsittää seurojentalon pohjois- ja luoteispuolisen rakennettujen tonttien rajaaman alueen. Hiekka ja moreenipohjaisella alueella kasvaa kookkaita mäntyjä, joista osa on kilpikaarnamäntyjä. Puusto on harvaa ja aluetta on hoidettu puistometsänä. Alueen rivitalojen lähistöllä on tehty tuoreita hakkuita. Männyn lisäksi puustoon kuuluu yksittäisiä kuusia ja rauduskoivuja (*Betula pendula*). Niukka pensaskerros muodostuu pihlajista ja katajista. Metsätyyppi vaihtelee alueella karusta kanervatyypin kankaasta, puolukkatyyppin kankaaseen. Aluskasvillisuuden valtalajiston muodostavat kanerva (*Calluna vulgaris*), puolukka, mustikka ja metsälauha. Alueella risteilevien polkujen varsille on levinnyt kulttuurilajistoa, kuten kylänurmikkaa (*Poa annua*) ja koiranheinää (*Dactylis glomerata*). Muutamin kohdin alueella on hyvin kuivia laikkuja, jossa kasvilajistoon kuuluu hietakastikkaa. Alue on paikoitellen jonkin verran kulunutta. Alueella on muutama mäntykelo, mutta muuten tuulenskaadot ja lahoppuut on korjattu alueelta.

Lohkon 3 alueella kasvaa paikoin järeitä mäntyjä

Lohko 4

Lohkon alueeseen kuuluu osittain rinnealueella kasvava vanha kuusikko, sekä seurojentalon alapuoleinen, harvaksi hakattu rinnealue, joka rajautuu järveen. Rinnealueella puusto on järeää männikköä, ja iso osa puista on iäkkäitä kilpikaarnamäntyjä. Pensaskerros on tiheää pihlajavesaikkoa, jonka seassa kasvaa myös tuomea ja taikinanmarjaa (*Ribes alpinum*) sekä kulttuuriperäistä orapihlajaa (*Crataegus flabellata*). Aluskasvillisuuden valtalajeina kasvavat sananjalka, hietakastikka, metsälauha ja rinteen yläosassa myös puolukka ja mustikka. Aivan rinteen yläosassa on pieni mäkitervakkokasvusto (*Lychnis viscaria*). Kulttuurivaikutus näkyy alueella joka paikassa kasvavina vaahterantaimina (*Acer platanoides*).

Furulundin itäpuoleinen alue uimarannan pohjoispuolella on harventamatonta, kuusi-valtaista varttunutta metsää. Kookkaiden kuusien lisäksi alueella kasvaa kookkaita mäntyjä, rauduskoivuja sekä myös raitoja (*Salix caprea*). Pensaskerros on niukkaa varjostuksen vuoksi. Metsätyyppi on alueella oravanmarjatyyppin tuoretta kangasta, joka vaihtuu itäpuolella lehtomaiseksi kankaaksi. Aluskasvillisuuden valtalajiston muodostavat mustikka, oravanmarja

(*Maianthemum bifolium*), käenkaali (*Oxalis acetosella*) ja kevätpiippo (*Luzula pilosa*). Hie-
man vaateliaampaan lajistoon kuuluu jänönsalaatti (*Lactuca muralis*). Alueella on jonkin ver-
ran lahopuuta, mutta polkujen varsilta on tuulenskaadot kerätty pois. Lohkon alueen pesimä-
linnustoon kuuluu käpytikka ja puukiipijä (poikue).

Uimarannan alueen pohjoisreunalla kasvaa jonkin verran ketolajistoa kuten ahdekaunok-
kia, ketokaunokkia, purtojuurta ja lampaannataa.

Lohkon 4 hakattua rinnealuetta

Lohkon 4 kuusivaltaista aluetta

Lohko 5

Lohko käsittää järven rannan ja kuusikon väliin jäävän edustavan lehtokuvion. Puusto on alueella erittäin tiheää ja koostuu tervalepistä, tuomista, vaahteroista, raidoista, männyistä ja kahdesta metsälehmuksesta (*Tilia cordata*). Erityisesti järven ranta-alueella tervalepät ovat kookkaita. Lehdon länsireunalla myös kuusi on levinnyt lehdon alueelle. Pensaskerros on paikoin erittäin tiheä ja lajistoon kuuluu tuomi, punaherukka (*Ribes spicatum*), vadelma, koiranheisi, taikinanmarja ja myös kiiltopaju (*Salix phylicifolia*). Aluskasvillisuus on paikoin lähes olematonta tuomien varjostuksen vuoksi. Osa alueesta on kulttuurilajien, kuten nokkosen (*Urtica dioica*), kyläkellukan (*Geum urbanum*) vuohenputken (*Aegopodium podagraria*) ja keltamon (*Chelidonium majus*) dominoimaa. Lehtolajeista paikalla kasvaa mm. kivikkoalvejuurta, metsänalvejuurta (*Droopteris carthusiana*), lehto-arhoa (*Moehringia trinervia*), sudenmarjaa (*Paris quadrifolia*), valkovuokkoa (*Anemone nemorosa*), puna-ailakkia (*Silene dioica*), lehtotesmaa (*Milium effusum*) ja lehtonurmikkaa (*Poa nemoralis*). Alueella on runsaasti lahoavaa pienpuuta ja alueen arvoa kasvattaa runsas eri asteisesti lahonneiden maapuiden määrä. Vieraslajeista alueelle on levinnyt tertsuselja (*Sambucus racemosa*) ja jättipalsami (*Impatiens glandulifera*). Alueen pesimälinnusto on runsas ja alueella havaittiin mm. pikkutikka ja mustapääkerttu. Alueella on useita kolopuita.

Kohde on selkeä Metsälain 10 § mukainen erityisen arvokas elinympäristö (Lehto).

Lohkon 5 rantalehtoa

Lohkon 5 kulttuurivaikutteista lehtoa

Lohko 6

Tien ja rannan väliin jää reheväkasvuinen nurmena hoidettu peltoalue, jota leikataan säännöllisesti. Nurmi on reheväkasvuista ja valtalajiston muodostavat puna-apila ja nurmiheinät kuten nurmilauha. Pellon eteläreunalla, lehtoalueen reunamilla, on laajoja nokkoskasvustoja ja myös juolavehna (*Elymus repens*) ja vuohenputki kuuluvat täällä valtalajistoon. Pellon yläosassa on muutamia kuivempia laikkuja, joissa kasvaa jonkin verran ketolajistoa kuten ahdekaunokkia, siankärsämöä ja särmäkuismaa (*Hypericum maculatum*). Hieman vaateliaampaan lajistoon kuuluva häränsilmä (*Hypochoeris maculata*) kasvoi paikalla yhden yksilön voimin.

Lohkon 6 nurmena hoidettua peltoaluetta

Lohko 7

Pellon ja avoveden väliin jää kapea tervaleppälehcoreunus, joka on laajimmillaan lahden pohjukassa, lähellä jätevesipumppaamo. Lehtokuvio jatkuu pitkälle etelänsuuntaan ja täällä se ulottuu asutukseen asti. Puusto alueella koostuu kookkaista tervalepistä, rauduskoivuista ja paikoin puumaisista tuomista ja pihlajista. Pensaskerros on alueella paikoin läpitunkematon ja lajistoon kuuluu tuomi, koiranheisi, punaherukka ja kiiltopaju. Lehtotyyppi vaihtelee alueella puna-ailakkityypin lehdosta rehevään saniaistyyppin lehtoon. Aluskasvillisuudessa esiintyy lehtolajeista hiirenporrasta, metsänalvejuurta, isoalvejuurta (*Dryopteris expansa*), lehtotesmaa, lehtoarhoa ja valkovuokkoa. Paikoitellen aluskasvillisuuden valtalajisto muodostavat kuitenkin kulttuurilajit kuten rönsyleinikki (*Ranunculus repens*), nokkonen ja leskenlehti (*Tussilago farfara*). Osa alueesta on lähes kasvitonta puuston ja pensaskerroksen varjostuksen vuoksi. Lahden pohjukassa sijaitsevan jätevesipumppaamon ympäristö on erittäin rehevää ja alueelle on levinnyt kulttuurilajistoa, kuten kyläkarhiaista (*Carduus crispus*) ja vieraslajeista jättipalsamia, joka on levinnyt laajalle alueelle ja muodostaa tiheitä kasvustoja erityisesti jätevesipumppaamon ympärillä. Koko lehdon alueella on runsaasti lahoavaa puuta ja alueella on useita kolopuupötkelöitä. Rantavyöhyke on alueella rehevä ja rantaa reunustaa tiheä ruovikkoreunus, jonka seassa kasvaa leveäosmankäämiä (*Typha latifolia*) ja rantapalpakoita (*Sparganium emersum*).

Kohde on selkeä Metsälain 10 § mukainen erityisen arvokas elinympäristö (Lehto).

Lohkon 7 edustavaa tervaleppälehtoa

Jättipalsami on levinnyt lohkon 7 lehtoalueelle

Lohkon 8 taimettuvaa metsää Labnäsentien varrella

Lohko 8

Asemakaava-alueen eteläosassa on kaksi rakentamatonta metsäkuviota. Kumpikin metsäkuvio on hakattu joitakin vuosia sitten ja osalla alueesta kasvaa tiheä lehtipuuvesaikko. Labnäsentien varressa sijaitseva metsäkuvio on hakattu siemenpuuasentoon ja alueelle on jätetty siemenpuiksi kookkaita mäntyjä. Alueella on mäntytaimikko, jonka seassa kasvaa runsaasti koivuntaimia. Taimikon seassa kasvaa myös muutamia koiranheisipensaita. Metsätyyppi on alueella lähinnä mustikkatyyppin kangasta. Alueen valtalajeina kasvavat mustikka, puolukka ja paikoitellen myös sananjalka. Kasvillisuudessa näkyy edelleen hakkuiden jälkeinen pioneeri-vaikutus mm. metsäkastikan runsautena. Alueella sijaitseva toinen rakentamaton alue sijaitsee jo rakennettujen tonttien välissä. Myös tämä alue on hakattu joitakin vuosia sitten ja alueella kasvaa lehtipuuvesaikko. Täällä aluskasvillisuus on hieman rehevämpää ja aluskasvillisuus heinävaltaista.

Lohko 9

Urheilukentän ja hautausmaan ympäristössä on laaja puistometsänä hoidettu metsäalue. Puusto on alueella varttunutta ja osin jopa vanhaa. Puusto on mäntyvaltaista, mutta alueella kasvaa sekapuuna myös rauduskoivua ja kuusta. Valtaosa alueen aluspuustosta ja pensaskerroksesta raivattiin syksyllä 2024. Metsätyyppi on alueella mustikkatyyppin kangasta, mutta alueen itäosan kalliokumpareen reunoilla metsätyyppi on karumpaa puolukkatyyppin kangasta. Urheilukentän itäpuolella on kalliojyrkänne, jossa pudotuskorkeus on yli 10 metriä. Jyrkännteellä on laajoja kallioimarrekasvustoja (*Polypodium vulgare*) ja sen lajistoon kuuluu myös haurasloikko (*Cystopteris fragilis*) ja kissankello. Jyrkänteen alusmetsä on harvennettu hyvin harvaksi ja alueella kasvaa vain muutama rauduskoivu, mänty ja yksittäinen pihlaja. Lohkon aluskasvillisuuden valtalajeina kasvavat mustikka, puolukka, kanerva, sananjalka ja metsälauha. Urheilukentän ympäristössä ja alueella risteilevien polkujen ja teiden varsilla kasvilajisto on kulttuurivaikutteista. Ketolajeista alueella kasvaa muutamia kohdin mäkitervakkoa ja huopakeltanoa. Vieraslajeista alueelle on levinnyt lupiineja sekä hautausmaan lähistöllä myös tuoksuvatukkaa (*Rubus odoratus*). Aluetta on siistitty ja lahoppuuta on alueella niukasti.

Lohkon alueella sijaitseva jyrkänne täyttää pudotuskorkeudeltaan Metsälain tarkoittaman erityisen tärkeän elinympäristön määritelmän (jyrkänne). Kohteen kasvilajiston niukkuus ja alusmetsän niukkuus heikentävät kuitenkin kohteen edustavuutta.

Lohkon 9 jyrkänteen kallioimarrekasvustoja

Lohkon 9 itäosan aluspuusto ja pensaskerros poistettiin syksyllä 2024

Lohko 10

Lohko käsittää rantaa reunustavan kapean tervaleppälehtokuvion. Alue rajautuu sisämaanpuolella matonpesupaikalle johtavaan tiehen. Aivan rannan tuntumassa kasvaa kookkaita tervaleppiä, joista iso osa on lahonneita. Sisämaanpuolella puusto on erittäin tiheää ja umpeutunutta ja täällä puustoon kuuluu vaahteraa, kuusta ja rauduskoivua. Kookkaampia vaahteroita alueella on niukasti. Pensaskerroksen lajistoon kuuluu lehtipuiden taimien lisäksi myös tuomea. Kulttuurivaikutteinen lehto on tyypiltään puna-ailakkityypin lehtoa. Aluskasvillisuuden lajistoon kuuluu mm. puna-ailakki, hiirenporras, jänönsalaatti ja lehtoarho. Puuston ja avoveden väliin jää tiheä ruovikkoalue, jossa rannanpuolella kasvaa muutamia kohdin mesiangervoa ja vieraslajeista karhunköynnöstä eli isokiertoa (*Calystegia sepium*). Lehdon alueella on runsaasti lahoavaa pienpuuta, kolopuita ja lahoppuupötkkelöitä.

Kohde on Metsälain 10 § mukainen erityisen arvokas elinympäristö (Lehto).

Lohkon 10 hyvin tiheäpuustoista tervaleppälehtoa

Lohko 11

Suunniteltuun kaava-alueeseen kuuluu myös kapea kaistale Kärrän-Dragonbergenin kallioista mäki-aluetta. Koko mäki-alue on avohakattu muutamia vuosia sitten ja ainoastaan lakialueille on jätetty muutamia mäntyjä säästöpuiksi. Hyvin kuivan alueen aluskasvillisuus on tällä hetkellä pioneerilajien dominoimaa ja heinävaltaista. Alueella on laajoja hieta- ja metsäkastikkakasvustoja ja myös metsälauha on alueella runsaslukuinen. Alueen kalliopaljastumien reumilla kasvaa muutamien kohdin tuoksusimaketta (*Anthoxanthum odoratum*), mäkitervakkoa ja ukontulikukkaa (*Verbascum thapsus*), mutta laajempia kallioketoja ei kaava-alueella ole. Nykyisellään lohkon luontoarvot ovat niukat.

4.2 Liito-oravaselvitys

4.2.1 Johdanto

Liito-orava (*Pteromys volans*) kuuluu EU:n Luontodirektiivin liitteen IV lajeihin ja on siten erityisesti suojeltu laji koko EU:n alueella. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) laji kuuluu luokkaan vaarantuneet (VU). Suomen liito-oravapopulaation kokoa on vaikea tarkasti selvittää, mutta seurantatutkimusten perusteella laji näyttää taantuneen viimeisen vuosikymmenen aikana jopa 30 %. Liito-oravan suojelustatus on vahva, sillä Luontodirektiivin 12 artiklan I kohta edellyttää, että lajin lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei hävitetä eikä heikennetä. Alueellinen ympäristökeskus voi kuitenkin myöntää poikkeusluvan, mikäli lajin suojelutaso säilyy suotuisana.

4.2.2 Aineisto ja menetelmät

Tutkimusalueelta tehty liito-oravaselvitys toteutettiin jätöshavainnointimenetelmää käyttäen. Inventoinnissa liito-oravan keltaisia jätöksiä haettiin lajin mahdollisten oleskelu- ja ruokailupuiden tyviltä ja oksien alta 14.4.2024 tehdyllä maastokäynnillä. Lajia havainnoitiin myös pesimälinnustoselvityksen ensimmäisen laskentakierroksen aikana. Talvijätösten havaitsemiseen olosuhteet olivat hyvät, sillä lumi oli juuri sulanut ja puiden tyvet olivat hyvin havain-

Alueella ei havaittu liito-oravan jätöksiä

noitavissa. Jätöshavaintojen lisäksi alueelta etsittiin mahdollisia pesä- ja päivälepokoloja. Alueelta tutkittiin suurikokoisempien puiden ja erityisesti alueen muutamien haapojen tyvet liito-oravan jätösten löytämiseksi. Talvijätösten lisäksi inventointialueelta haettiin liito-oravan jättämiä virtsamerkkejä, jotka värjäävät erityisesti haapojen epifyttisammaleet keltaisiksi ja tuoksuvat voimakkaasti läheltä nuuhkaistessa. Lisäksi alueelta etsittiin liito-oravan jättämiä syönnöksiä ja muita ruokailujälkiä. Lajin suosimien ruokailupuiden alta löytyy silmuja ja oksankärkiä ja kesäaikana myös pureskeltuja lehtiä, joita kertyy joskus runsaastikin puiden alle. Alueella sijaitsevan uimarannan lähialueelta lohkojen 4 ja 5 alueelta on vanhoja liito-orava-havaintoja. Laji.fi sivuston mukaan viimeiset julkaistut havainnot on tehty alueelta v. 2000.

4.2.3 Tulokset

Tutkimusalueelta ei löytynyt merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Alueella on kuitenkin edelleen lajille sopivaa elinympäristöä uimarannan ympäristössä sekä myös Kullavikenin lahdenpohjukan lehdon alueella. Lajin liikkumisen kannalta kirkonkylän alue on merkittävä, koska se on lajille ainoa puustoinen reitti Taalintehtaan lisäksi lännen suuntaan.

4.3. Pesimälinnustoselvitys

Alueelle tehty pesimälinnustoselvitys tehtiin sovellettua kartoituslaskentamenetelmää käyttäen. Selvityksessä inventoitiin Lintudirektiivin liitteen I pesimälajit sekä kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) mainitut lintulajit. Peruslinnustoa ei inventoitu, mutta huomionarvoiset lajit kirjattiin ylös. Pesimälinnustoselvitys tehtiin 7.5 ja 10.6. 2024. Muiden käyntien yhteydessä tehdyt lintuhavainnot huomioitiin selvityksessä.

4.3.1 Tulokset

Alueella pesivät /havaitut Lintudirektiivin (Council Directive 79/409/ETY) liitteen I pesimälajit

Harmaapäätikka (Picus canus) 1 pari

Harmaapäätikka pesi Kullavikenin lahden pohjukan tervaleppälehdoissa, jossa havaittiin pesäkolossa kerjääviä poikasia keväällä 2024. Laji nähtiin myös kesän 2023 kasvillisuusselvityksen aikana ruokailemassa lohkon 3 uimarannan rantapuissa. Tutkimusalueella on runsaasti kookasta lahoa lehtipuuta, johon laji voi hakata pesäkolonsa

Harmaapäätikka pesi alueella

Palokärki (Dryocopus martius) 1 pari?

Kesän 2023 kasvillisuusselvityksen yhteydessä havaittiin ruokaileva palokärki seurojentalon alapuolisella rinnealueella. Ruokailujälkien perusteella laji oli viipynyt alueella pidempään. Uimarannan ympäristössä on runsaasti järeää puustoa, johon laji voisi pesäkolonsa tehdä. Keväällä 2024 ei lajia havaittu tutkimusalueella-

Alueella havaitut /pesivät kansallisessa uhanalaisluokituksessa (Hyvärinen ym. 2019) mainitut lintulajit

Käenpiika (Jynx torquilla) 1 pari (NT=Silmälläpidettävä)

Kevään 2024 linnustوسelvityksen yhteydessä laji havaittiin Kullavikenin rantalehdossa ja lohkon no 6 pellon ympäristössä. Alueen rantalehdossa on runsaasti vanhoja tikkojen pesäkolonoja lajin pesäpaikaksi.

Västäräkki (Motacilla alba) 3 paria (NT=Silmälläpidettävä)

Tutkimusalueelta löytyi kolme västäräkkireviiriä, joista toinen sijaitsi lohkon 2 hiekkarannan alueella ja toinen seurojentalon ympäristössä. Kolmas havainto tehtiin Urheilukentän alueella alueen itäosassa. Muita havaintoja ei lajista alueella tehty. Vaikka västäräkki on edelleen yleinen lintulaji, on sen kannanlasku viimeisen vuosikymmenen aikana ollut nopeaa

Ruokokerttunen (Acrocephalus schoenobaenus) 2 paria (NT=Silmälläpidettävä)

Kullavikenin pohjukan ruovikkoalueella lauloi kaksi ruokokerttusta hyvin pienellä alueella. Lajin reviiri voi olla vain muutaman aarin kokoinen, mikäli ravintotilanne on hyvä.

Pensaskerttu (Sylvia communis) 1 pari (NT=Silmälläpidettävä)

Alueelta löytyi yksi pensaskerttureviiri lohkon 6 pellonreunuspensaikosta. Peltoalueen lisäksi alueella on niukasti lajille sopivaa puoliavointa ja pensaikkoista elinympäristöä.

Harakka (Pica pica) 1 pari (NT=silmälläpidettävä)

Harakka pesi Kullavikenin rantalehdossa. Harakoita havaittiin myös tutkimusalueen länsireunalla lohkon 2 alueella. Laji on edelleen yleinen, muuta sen kanta on erityisesti maaseudulla taantunut.

Alue kuuluu palokärjen laajaan reviiriin

Viherpeippo (Carduelis chloris) 2 paria (EN =erittäin uhanalainen)

Viherpeiposta tehtiin alueella kaksi pesimäaikaista havaintoa. Kummatkin laulavat linnut havaittiin hautausmaan ympäristössä, jossa on lajille sopivaa puoliavointa elinympäristöä.

Punavarpunen (Carpodacus erythrinus) 1 pari (NT=silmälläpidettävä)

Kesän 2024 linnustوسelvityksen yhteydessä havaittiin laulava punavarpunen Kullavikenin tervaleppälehdon reunassa, lajille tyypillisessä elinympäristössä.

Alueen linnustollisesti arvokkaimmat kohteet sijoittuvat lohkojen 5 ja 7 tervaleppälehtojen alueille, jossa lintulajisto on monilajista ja linnuston tiheys on suuri. Direktiivilajien ja kansallisessa uhanalaisluokituksessa mainittujen lajien lisäksi Kullavikenin pohjukassa havaittiin mm. satakieli ja kasvillisuusselvityksen yhteydessä syyskesällä 2024 ääntelevä luhtakana.

4.4. Viitasammakkoselvitys

4.4.1 Viitasammakko ja lajin ekologian yleispiirteet

Tuntomerkit

Viitasammakko (*Rana arvalis*) on pienikokoinen, suurimmillaankin vain noin 5 cm mittainen teräväkuonoinen sammakko. Täysikasvuinen viitasammakko on tavallisesti noin 2 cm tavallista sammakkoa (*Rana temporaria*) lyhyempi. Lajin varmimmat tunnusmerkit ovat kuitenkin takajalassa. Viitasammakon räpylän ulkopuolelle jää 2,5–3 varvasluuta, kun sammakolla enintään 2. Jalkapohjan sisäsyvän metatarsaali-ryhmä on kova ja kookas, vähintään puolet sisimmän varpaan pituudesta; sammakolla tämä kyhmä on pehmeä ja pyöreä ja alle kolmannes varpaan pituudesta. Selkäpuoli on useimmiten harmaanruskea ja harvakseltaan tummien laikujen kirjailema; vatsapuoli on lähes yksivärisen valkea. Selän sivuilla kulkevat ihopoimut ovat vaaleat. Keskielässä saattaa olla vaalea pitkittäisjuova. Parhaimpiin lajituntomerkkeihin kuuluu kutuaikana koiraiden ääntely, joka muistuttaa uppoavan pullon pulputusta ja on verraten hidas voup, voup, voup... Kuoron ääni muistuttaa kaukaa erehdyttävästi teeren soidinääntä.

Levinneisyys

Viitasammakko on Itämerenalueen ja Venäjän pohjoisempien osien laji. Euroopassa eteläisimmät esiintymisalueet ovat Ranskan luoteisosissa ja Alppien pohjoispuolella. Idässä levinneisyys jatkuu aina Siperiaan saakka. Suomessa pohjoisimmat havainnot ovat Napapiirin pohjoispuolelta. Pohjoisessa viitasammakko on kuitenkin eteläosia harvalukuisempi, kun taas Keski-Suomessa se on paikoin jopa sammakkoa runsaslukuisempi. Erityisen runsas se on Pohjanlahden maannousemarannikon merenlahdilla. Laji voi leviä uusille alueille melko nopeastikin ja esim. Saaristomeren välisaaristoon laji on uimalla levinnyt. Nyt inventoidulla alueella lajia ei liene aiemmin tavattu tai ainakaan julkaistuja havaintoja ei Lajitietokeskukseen ole ilmoitettu.

Elintavat

Viitasammakko on pääasiassa hämääaktiivinen, hitaasti liikkuva saalistaja, mutta voi kostealla säällä liikkua myös päiväsaikaan. Nuoret yksilöt ovat huomattavan päiväaktiivisia. Viitasammakot ovat tavallisesti hidasliikkeisiä ja liikkuvat varsin pienellä alueella. Keväällä ne viihtyvät kutuvesissään, ja kun eläin on kesällä löytänyt mieluisan paikan, se liikkuu siitä ainoastaan muutaman kymmenen metrin säteellä. Jos elinpaikka on erityisen hyvä, saattaa sammakko palata samalle paikalle seuraavinakin vuosina.

Talvehtiminen

Etelä-Suomessa viitasammakko hakeutuu horrokseen syys-lokakuussa ja herää huhtikuun tienoilla.

Pohjoisempaan horrosaika on pidempi. Viitasammakko talvehtii maassamme ilmeisesti yksinomaan vesien pohjissa, sekä makeassa, että murtovedessä. Viitasammakko suosii talvehtimispaikkana suurempia lampia ja järviä, mutta voi talvehtia myös lähteissä ja pienissä lampareissa.

4.4.2 Lajin uhanalaisuus

Viitasammakko on rauhoitettu ja luontodirektiivin liitteen IV (a) lajina sen lisääntymispaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. (Luontodirektiivin IV-liite: yhteisön tärkeinä pitämät eläin- ja kasvilajit, jotka edellyttävät tiukkaa suojelua. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä.)

Laji ei Suomessa kuitenkaan ole uhanalainen, vaikkakin erityisesti monet pienten kosteikoiden esiintymät ovat hävinneet mm. rakentamisen ja metsäojitusten vuoksi. Paikoin myös turvetuotanto on hävittänyt suuria viitasammakpopulaatioita. Lounaiselta saaristoalueelta laji on monilta kohteilta nopeasti hävinnyt supikoiran leviämisen ja runsastumisen vuoksi. Erityisesti kutuaikana kosteikkosaalistukseen sopeutunut supikoira voi pienissä populaatioissa aiheuttaa merkittävää haittaa viitasammakoille.

4.4.3 Aineisto ja käytetty menetelmä

Kullavikenin pohjukan rehevälle järviruokovaltaiselle alueelle tehtiin kuuntelukäynnit 29.4 ja 7.5 2024. Kuuntelu ajoitettiin iltaan klo (17.00–18.00) jolloin ilman lämpötila oli korkeimmillaan ja jolloin sammakoiden kutu on tavallisesti vilkkaimmillaan. Ilman lämpötila kuuntelukäyntien aikana vaihteli 11- +14 asteen välillä.

4.4.4 Tulokset

Alueella ei havaittu kutevia viitasammakoita, mutta alueella on lajille sopivaa, ja jopa optimaalista kutuympäristöä Kullavikenin lahden pohjukassa. Alueen kuuntelu ja havainnointi on maanpuolelta haastavaa hyvin tiheään pensaskerroksen vuoksi. Alueella on yksi venevalkama, josta kuuntelu on mahdollista myös kauemmas lahden alueelle. Lajitietokeskuksen arkistossa ei ole ilmoitettuja tietoja viitasammakosta nyt tutkitulta alueelta tai edes lähiympäristöstä. Muiden selvitysten aikana tehtiin havaintoja rupikonnista ja matelijoista rantakäärmeestä. Rupisammakkohavainnot tehtiin lohkojen 2 ja 7 alueelta ja rantakäärme havaittiin lohkon 6 niityn alueella saalistamassa.

Alueella ei havaittu viitasammakoita

5. Yhteenveto

Tutkimusalueella ei ole Luonnonsuojelulain 64 § mukaisia suojeltavia luontotyypppejä, eikä Vesilain suojelemia pienvesikohteita, kuten lähteitä tai puroja. Lohkojen 5, 7 ja 10 tervaleppälehdot täyttävät Metsälain 10 § mukaiset määritelmät erityisen arvokkaasta elinympäristöstä (lehdot). Näistä lehtokohteista lohkojen 5 ja 7 alueet ovat edustavia. Lohkon 9 alueella sijaitseva kalliojyrkäne täyttää pudotuskorkeudeltaan Metsälain määritelmän suojeltavasta jyrkänteestä, mutta alusmetsän puuttuminen ja lajiston niukkuus vähentävät kohteen luontoarvoja. Perinnebiotooppeja ei alueella ole, mutta pieniä ketolaikkuja esiintyy teiden ja pihojen reunamilla. Suurin osa tutkituista alueista sijaitsee jo rakennettujen alueiden välissä ja kasvillisuudessa näkyy voimakas kulttuurivaikutus. Asutuksen läheisiä metsäkuvioita hoidetaan osin puistometsinä. Suojeltavia luontotyypppejä ei alueella esiinny. Alueella ei havaittu merkkejä liito-oravasta, mutta alueella on lajille sopivaa elinympäristöä mm. lohkojen 4 ja 5 alueella sekä lohkon 7 tervaleppälehdon alueella. Viitasammakoita ei selvityksessä havaittu, mutta Kullavikenin pohjukka on ympäristönsä puolesta lajille tyypillistä kutu ympäristöä. Lisäksi viereisen lehdon ja niityn reuna-alue on lajille tyypillistä kesänvietto- ja saalistus aluetta. Lintudirektiivin liitteen I lajeista alueella pesi harmaapäätikka ja alue kuuluu myös palokärjen laajaan reviiriin. Kansallisessa uhanalaisluokituksessa mainituista lintulajeista alueella pesi tai havaittiin käenpiika (NT), västäräkki (NT), ruokokerttunen (NT), pensaskerttu (NT), harakka (NT), viherpeippo (EN) ja punavarpunen (NT). Alueen linnustoltaan arvokkain alue sijaitsee Kullavikenin pohjukassa. Vieraslajeista (putkilokasvit) alueella havaittiin tuoksuvatukka, lupiini ja jättipalsami. Kullavikenin tervaleppälehdossa jättipalsamin leviäminen on tukahduttanut alkuperäistä lehtolajistoa.

6. Lähteet ja kirjallisuus

Airaksinen, O. & Karttunen, K. 2001: Natura 2000 -luontotyyppiopas. Ympäristöopas 46, 2. korj. painos, Suomen ympäristökeskus, Helsinki.

Geologian tutkimuskeskus GTK 2018. Maaperäkartta 1:20000/1:50 000 ja kallioperäkartta 1:200 000. <http://gtkdata.gtk.fi/Maankamara>

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kalliola R. (1973). Suomen kasvimaantiede. WSOY

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. ja Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammat. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. 347 s.

Meriluoto, M. & Soininen, T. 1998: Metsäluonnon arvokkaat elinympäristöt. Metsälehtikustannus. Tapio. Hämeenlinna.

Metsäkeskus. Avoin paikkatietoaineisto

Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005: Suuri pohjolan kasvio. Tammi. Helsinki.

Ryttäri, T. & Kettunen, T. 1997: Uhanalaiset kasvimme. – Suomen Ympäristökeskus. Kirjayhtymä Oy. Helsinki.

Ryttäri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. 2012 (toim). Suomen uhanalaiset kasvit. Tammi, Helsinki

Sierla L., Lammi, E., Mannila, J. ja Nironen, M. 2004. Direktiivilajien huomioon ottaminen suunnittelussa. Suomen ympäristö -sarja, nro 742. Ympäristöministeriö, Helsinki 2004. 113 s.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura -arvioinnissa. Ympäristöopas 109. Suomen ympäristökeskus.

Valtion ympäristöhallinnon ympäristötietojärjestelmä.

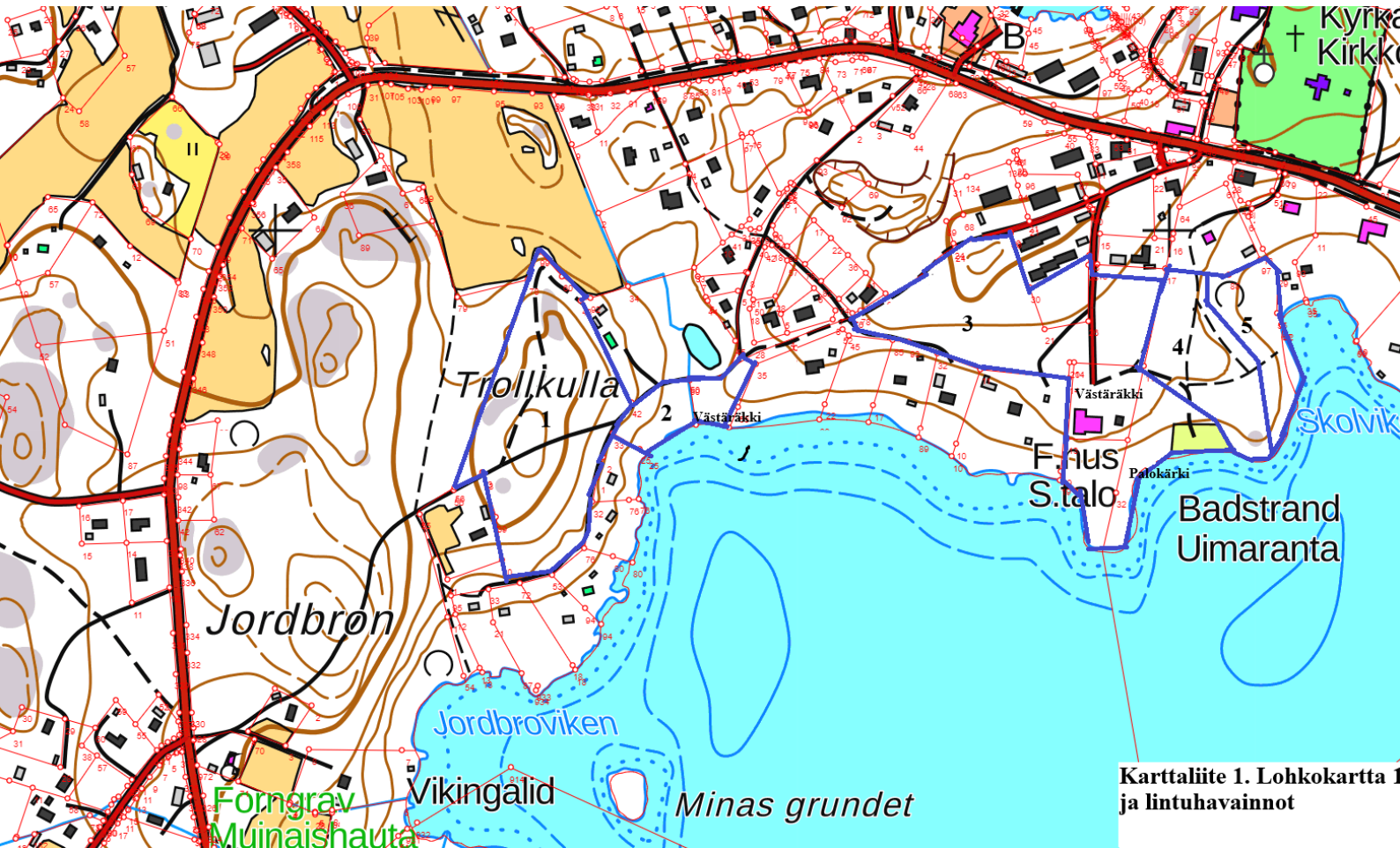
www.karttapaiikka.fi

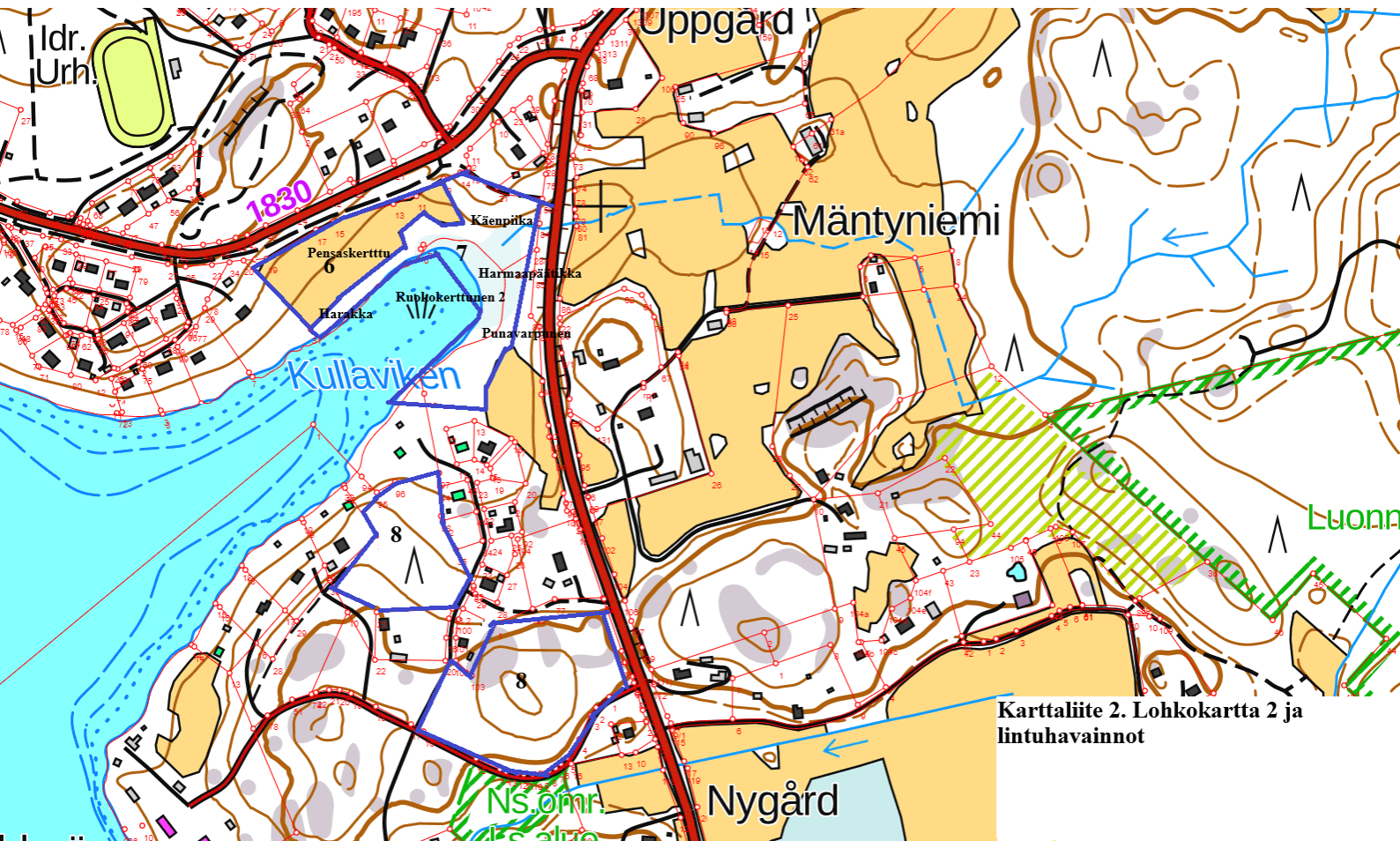
www.laji.fi

7. Liitteet

Karttaliitteet 1-4

Karttaliite 2. Lohkokartta 2 ja lintuhavainnot

